

نقش مدیران محلی در توسعه روستایی بخش مرکزی شهرستان رشت

فرهاد براتی چیرانی^۱، سیده صدیقه حسنی مهر^۲ (نویسنده مسئول)

چکیده

بررسی نقش مدیران محلی در توسعه روستایی بخش مرکزی شهرستان رشت عنوان این پایان نامه می باشد. شهر رشت مرکز استان گیلان است. با توجه به حجم جامعه آماری با جمعیت ۵۶۶۲۵ نفر و براساس جدول مورگان تعداد ۳۸۲ نمونه جهت تکمیل پرسشنامه انتخاب شده که روش نمونه گیری بصورت تصادفی ساده می باشد. این تحقیق با استفاده از روش توصیفی و تحلیلی و با بهره گیری از مطالعات کتابخانه ای، اسنادی و مشاهدات میدانی و تکمیل پرسشنامه به بررسی نقش مدیران محلی در توسعه روستایی بخش مرکزی شهرستان رشت پرداخت و مهمترین هدف اصلی تحقیق بررسی نقش مدیران محلی در توسعه روستایی بخش مرکزی شهرستان رشت بود.

---

^۱ - گروه جغرافیا - دانشگاه آزاد اسلامی - واحد آستارا - شهر آستارا - ایران

^۲ - گروه جغرافیا - دانشگاه آزاد اسلامی - واحد آستارا - شهر آستارا - ایران

در بررسی و تحلیل نقش مدیران همه پاسخ دهندگان معتقدند که مدیر یک روستا می تواند تاثیر زیادی در توسعه آن روستا داشته و همه پاسخ دهندگان نگرش خود را نسبت به توسعه روستایی و لازمه وجود توسعه در روستاها بیان نموده اند. و ۹۴.۵ درصد ساکنین تشکیل مدیریت محلی یا وجود دهیاری و شوراها در روستا ضروری دانسته و معتقدند نقش مدیران محلی در روستاها جهت توسعه ضروری می باشد و زمینه های ضرورت تشکیل مدیریت محلی یا وجود دهیاری و شوراها را در روستا از نظر اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و همه موارد بیان نموده اند. ۹۸ درصد از پاسخ دهندگان معتقدند که مدیران محلی در کار خود موفق بوده و از عملکرد مدیران محلی راضی می باشند. و چگونگی عمل مدیران روستا در زمینه اجتماعی و فرهنگی را عالی بیان داشته و بیش از ۷۰ درصد پاسخ دهندگان نقش مدیران محلی را در توسعه روستایی بخش مرکزی شهرستان رشت بسیار زیاد و زیاد، دانسته و اظهار می دارند پیگیری مدیران در مسائل روستاییان بسیار زیاد، و زیاد بوده و بیش از ۸۰ درصد پاسخ دهندگان نقش مدیران را در توسعه اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی و کالبدی روستا را بسیار زیاد و زیاد دانسته اند. و میزان موفقیت و عملکرد مدیران را در زمینه رونق و تجارت و کسب و کار در مناطق روستایی، بازگشت مردم به روستا و جلوگیری از مهاجرت، گسترش فعالیت های خدماتی و سایر موارد در روستا زیاد دانسته و در مجموع مشارکتشان را در توسعه روستا بسیار موثر می دانند و معتقدند که بیشترین زمینه ها ایفای نقش مدیران اقتصادی، اجتماعی و بعد فرهنگی و فضایی کالبدی می باشد. ۹۴.۷ درصد پاسخ دهندگان معتقدند که مدیران برای مشارکت مردم در امور مختلف مردم را تشویق نموده و معتقدند که مدیران محلی توانسته اند مشکلات موجود در بخش مرکزی را برطرف نموده و میزان توانایی مدیران محلی در حل مشکلات موجود در بخش مرکزی بسیار زیاد و زیاد می باشد.

واژگان کلیدی: مدیران محلی، توسعه روستایی، بخش مرکزی، شهرستان رشت

مقدمه

مدیریت روستایی و چگونگی آن در ایران که سابقه بسیار طولانی دارد. در ابعاد سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی قابل تأمل و حائز اهمیت می‌باشد، این موضوع که از آغاز پیدایش و با درک واقعیت‌های اقتصادی، سیاسی، فرهنگی زمان و تأکید نقش مدیریتی مالک و تثبیت بخش عمده آن در پی دستیابی به جای پائی برای نقش دولت در روستاها بود با تصویب قانون و آئین نامه کدخدائی، عرصه جدیدی را در مدیریت روستایی بوجود آورد که ضمن آن علاوه بر اینکه کدخدا نماینده مالک محسوب می‌شد موظف به اجرای قوانین دولتی و حکومتی نیز بود. و وظایفی در خصوص عمران و آبادانی روستا، از جمله استفاده زراعی از طریق، احداث، احیاء، و تعمیر قنوات، دائر کردن اراضی بایر، تأسیس راه‌های بین دهات به عهده آن بود. در ادامه این روند پس از اصلاحات ارضی و با تشکیل انجمن‌های ده و اصلاح امور اجتماعی، در پیچه جدیدی در مدیریت روستایی گشوده شد و وظایف و اختیارات مدیران روستا بیشتر گردید و حضور شرکتهای تعاونی بجای مدیریت‌های قبلی نمود بیشتری داشت. اما پس از انقلاب اسلامی و با بر هم خوردن مناسبات سیاسی دوره جدیدی از مدیریت در ایران شکل گرفت که در ابتدا با تشکیل جهاد سازندگی، هیئت‌های هفت نفره واگذاری زمین، بنیاد

مسکن انقلاب اسلامی روستائیان با نهادهای تازه که نمایندگان انقلاب بودند، آشنا شدند. این نگاه جدید با تشکیل شوراهای اسلامی و خانه‌های همیار توسط جهادسازندگی، شورای عمران، توسط بنیاد مسکن، قانون دهدار و دهداریها، و سر آخر تشکیل شورای اسلامی روستا و انتخاب دهیار تاکنون ادامه داشته است، که اختیارات و وظایف دوره اخیر مدیریت روستایی که به مراتب کاملتر و جامع تر نسبت به ادوار گذشته می‌باشد. اما آنچه مسلم است علیرغم سابقه طولانی مدیریت روستایی در ایران و بویژه توفیقات اخیر آن در اداره روستا متأسفانه هنوز مشکلات فراوانی از قبیل عدم اشتغال و تولید مناسب روستائیان، عدم استفاده از بهداشت و محیط زیست مناسب، مشکل مهاجرت، عدم برخورداری از امکانات زیر بنایی و روبنایی، عدم مشارکت مؤثر روستائیان از مشکلات عمده روستائیان به شمار می‌رود

بیان مسئله

اختلاف بین روستاها در دوره معاصر، آن چنان شدید است که شاید مقایسه بسیاری از روستاها با یکدیگر نادرست باشد. تعدادی از روستاها دارای تمامی امکانات زیست و در کیفیت بسیار مطلوب می‌باشند، سهولت دسترسی به تمامی امکانات زیست، ساکنان چنین روستاهای را بی نیاز به تفکر در مورد زیستن در شهرها می‌نماید برعکس در تعدادی دیگر از روستاها، ساکنان آنها چنان با مشکلات زیستی مواجه اند که از نظر فقدان امکانات زیستی، چهره روستاهای صدها سال پیش را در ذهن هر بیننده ای زنده می‌نمایند در ایجاد چنین شرایطی، دو عامل مدیریت روستایی و برنامه ریزی در مقایسه با سایر عوامل از اهمیت بیشتری برخوردارند. چون درصدی از کارکردهای مربوط به تأمین سرمایه لازم برای انجام پروژه ها و برنامه‌های روستایی، به نحوه برنامه ریزی روستایی و مدیریت روستایی مربوط می‌شود، لذا می‌توان مدیریت روستایی و برنامه ریزی روستایی در سطوح کلان و خرد را به عنوان مهمترین عامل در توسعه روستایی مطرح کرد (آسایش، ۱۳۷۴: ۵۲).

شناخت کافی از مسائل و امکانات یک روستا نخستین گام برای برنامه ریزی است. مدیریت قوی و لایق سبب می‌شود که یک برنامه ریزی موفق در زمینه توسعه روستایی به اجرا در آید. بر این اساس شناخت نقاط قوت و ضعف عملکردهای نهادهای اجرایی ذیربط در برنامه ریزی به خصوص در قسمت برنامه ریزی پائین دستی و رفع کمبودها باعث توسعه روستایی در مناطق مختلف خواهد شد. عمده ترین دلایل عدم موفقیت در رسیدن به اهداف برنامه ریزیها، علی الخصوص مدیریت روستایی ذهنی نگری بسیاری از دست اندرکاران برنامه ریزی روستایی به لحاظ ضعف علمی و تجربه در برنامه ریزی مدیریت روستایی است.

بخش مرکزی شهرستان رشت یکی از بخش های بسیار بزرگ شهرستان رشت بوده که بدلیل نزدیک بودن به مرکز شهرستان و شهرهای دیگر استان از جایگاه خاصی برخوردار بوده هرگونه عملکرد مدیران می تواند نسبت به تصمیمات اتخاذ شده بر روی شهرستان بسیار تاثیر گذار باشد. لذا نگارندگان سعی بر آن دارند تا در این تحقیق نقش مدیران محلی را در توسعه روستایی بخش مرکزی شهرستان رشت مورد بررسی قرار دهند.

سوال تحقیق

- ۱- آیا مدیران محلی در توسعه روستایی بخش مرکزی شهرستان رشت نقش دارند؟
- ۲- آیا مدیران محلی توانسته اند مشکلات موجود در بخش مرکزی را برطرف نمایند؟
- ۳- آیا افزایش مشارکت روستائیان و تعامل با مدیران محلی در امر توسعه روستاهای بخش مرکزی موثر بوده است.

فرضیه تحقیق

- ۱- بنظر می رسد مدیران محلی در توسعه روستایی بخش مرکزی شهرستان رشت نقش دارند.
- ۲- بنظر می رسد مدیران محلی توانسته اند مشکلات موجود در بخش مرکزی را برطرف نمایند.
- ۳- به نظر می رسد که مشارکت روستائیان با مدیران محلی در امر توسعه روستاهای بخش مرکزی موثر بوده است.

اهداف تحقیق

- ۱- بررسی روند اعمال مدیریت در روستاهای بخش مرکزی در بهبود وضعیت معیشتی روستائیان
- ۲- اعمال مدیریت مناسب در توسعه روستاها

نوع روش تحقیق

روش تحقیق به صورت توصیفی - تحلیلی با اهداف کاربردی می باشد.

ابزار گردآوری اطلاعات

ابزار گردآوری اطلاعات در روش کتابخانه ای به صورت فیش برداری، جدول و بانکهای اطلاعاتی و شبکه های کامپیوتری و ماهواره ای بوده و در روش میدانی از پرسشنامه، مصاحبه و تهیه عکس استفاده شده است.

روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

در این تحقیق پس از جمع آوری اطلاعات از طریق ابزارهای گردآوری، داده های خام را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده و همچنین به تفسیر نقشه های مورد استفاده پرداخته تا در مورد تحقیق حاضر نتایج مطلوب ارائه گردد. لذا برای تجزیه و تحلیل اطلاعات با توجه به ماهیت داده ها از روشهای توصیفی و آماری و جهت برآورد داده ها از نرم افزار اکسل و جهت تحلیل های آماری از نرم افزار SPSS، و جهت ترسیم نقشه ها از نرم افزار اتو کد و GIS استفاده شده است.

جامعه آماری و حجم نمونه

جامعه آماری این پایان نامه کلیه مناطق روستایی در بخش مرکزی شهرستان رشت بوده که براساس آمارسال ۱۳۹۰ دارای ۵۶۶۲۵ نفر جمعیت و ۱۷۰۰۳ خانوار می باشد، حجم نمونه با استفاده از جدول استاندارد مورگان انتخاب گردیده که با توجه به جمعیت فوق تعداد ۳۸۲ فقره پرسشنامه بصورت تصادفی در اختیار مردم ساکن در ۴ دهستان بخش مرکزی قرار گرفت و تعداد مدیران محلی ۱۷۰ نفر بوده، که تمامی مدیران محلی مورد ارزیابی قرار گرفته اند.

قلمرو تحقیق

بخش مرکزی شهرستان رشت در مختصات جغرافیایی ۴۲ ۲۷ ۴۹ تا ۳۹ ۴۱ ۴۹ طول شرقی و ۴۰ ۰۰ ۳۷ تا ۵۵ ۲۳ ۳۷ درجه عرض شمالی قرار دارد. از نظر سیاسی این بخش از شمال به بخش خمام، از شرق به بخش کوچصفهان، از جنوب شرق به بخش سنگر، از جنوب به شهرستان رودبارواز غرب به شهرستان شفت محدود می گردد. مساحت این بخش ۴۲۲/۵۷ کیلومتر مربع می باشد. این بخش دارای ۸۲ روستا و چهار دهستان به نامهای پیربازار، پسیخان، لاکان و حومه می باشد. (سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان گیلان، ۱۳۸۵)

معرفی محدوده مطالعاتی

شهرستان رشت، با مساحت ۱۲۵۶ کیلومتر مربع از شمال به دریای خزر، از شرق به آستانه اشرفیه، لاهیجان و سیاهاکل، از جنوب به رودبار واز غرب به انزلی، صومعه سرا و شفت محدود است. این شهرستان از ۶ شهر، ۶ بخش و ۱۸ دهستان و ۲۹۴ روستا تشکیل شده است. شهرهای آن عبارتند از: رشت، سنگر، کوچصفهان، لشت نشاء، خشکبیجار و خمام و بخشها و دهستانهای آن به ترتیب عبارتند از: بخش خشکبیجار (دهستانهای حاجی بکنده و نوشر خشکبیجار)، بخش خمام (دهستانهای چوکام،

چاپارخانه و کته سر خام)، بخش سنگر (دهستانهای اسلام آباد، سراوان و سنگر)، بخش کوچصفهان (دهستانهای بلسبنه، کنار سر ولولمان)، بخش لشت نشا (دهستانهای جیرهنده، لشت نشا، علی آباد، زیباکنار و گفشه لشت نشا) و بخش مرکزی (دهستانهای پسیخان، پیربازار، حومه و لاکان) (سالنامه آماری استان گیلان، ۱۳۹۰: ۱۳)

توپوگرافی

شهرستان رشت را می توان از نظر توپوگرافی در چند تیپ قرار داد که از مجموع ۲۹۶ روستای شهرستان رشت، ۲۶۰ روستا در تیپ جلگه ای، ۲۰ روستا در تیپ جنگلی و ۷ روستا در تیپ کوهستانی جلگه ای، ۶ روستا در تیپ جلگه ای کوهستانی و ۳ روستا در کوهستانی واقع شده اند. که می توان از نظر ارتفاع آنها را به سه قسمت زیر تقسیم نمود:

- ناحیه جلگه ای دشتی با ارتفاع کمتر از ۱۰۰ متر
- ناحیه کوهپایه ای با ارتفاع ۵۰۰ - ۱۰۰ متر
- ناحیه نیمه کوهستانی با ارتفاع بیشتر از ۵۰۰ متر

جدول ۱- انواع تیپ ارتفاعی روستاهای بخش مرکزی شهرستان رشت

شرح	فراوانی	درصد
جلگه ای	۲۳۳	۹۵/۹
کوهپایه ای	۷	۲/۸۸
جنگلی	۳	۱/۲۳
جمع	۲۴۳	۱۰۰

منبع: سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح نقشه توپوگرافی سنگر و رشت، ۱۳۸۳

ویژگیهای اقلیمی

به منظور بررسی آب و هوای این منطقه، شناخت عناصر اقلیمی، ضروری می باشد لذا پارامترهای اقلیمی آن مورد بررسی قرار گرفته و از داده های سینوپتیکی ایستگاه رشت استفاده شده است.

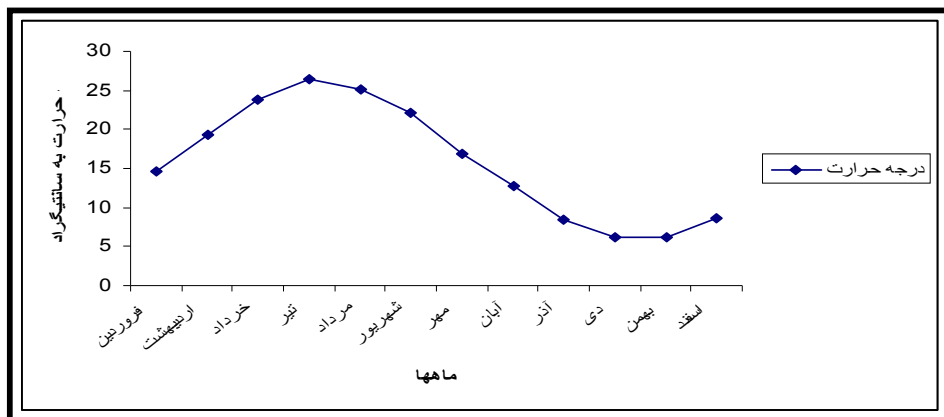
دمای هوا

روند تغییرات ماهیانه دما نشان می دهد که بیشترین میزان دما با ۲۶/۴ درجه سانتیگراد در ماه تیر و کمترین دما ماهیانه با ۶/۱ درجه سانتیگراد در دی ماه می باشد. البته دما در ماههای خرداد و مرداد و شهریور نیز بالا بوده و در ماههای بهمن و اسفند نیز پایین می باشد. جدول شماره ۲ متوسط دما ماهیانه ایستگاه رشت را نشان می دهد.

جدول ۲. درجه حرارت ماهانه ایستگاه رشت دوره آماری ۳۰ ساله ۱۳۵۸-۱۳۸۸

ماهها	فروردین	اردیبهشت	خرداد	تیر	مرداد	شهریور	مهر	آبان	آذر	دی	بهمن	اسفند
درجه حرارت	۱۴/۶	۱۹/۲۵	۲۳/۹	۲۶	۲۵	۲۲/۱	۱۶	۱۲/۸	۸	۶	۶/۲۵	۸/۷

منبع: سازمان هواشناسی استان گیلان، ۱۳۸۷

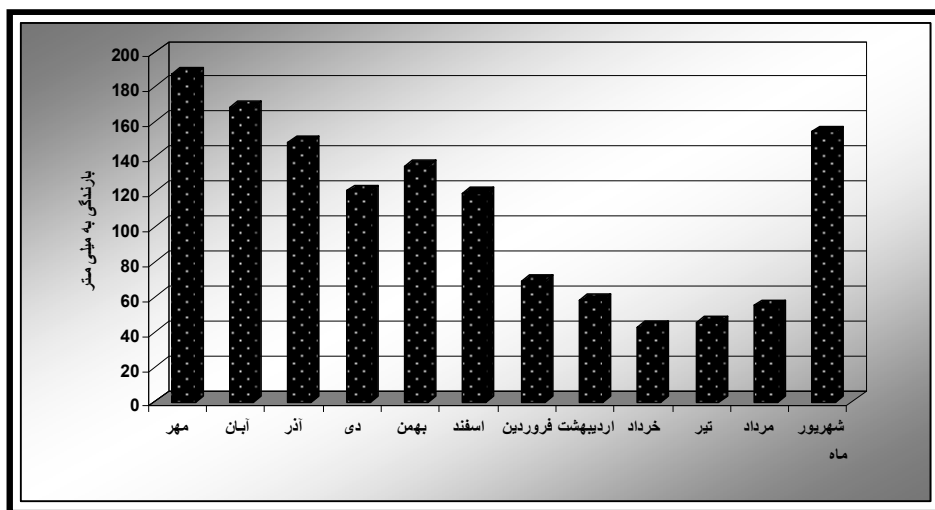

نمودار ۱. درجه حرارت ماهانه ایستگاه رشت دوره آماری ۳۰ ساله ۱۳۵۸-۱۳۸۸

بارندگی

از نظر بارندگی ماهیانه، عمده بارندگی در منطقه مورد نظر در ماه مهر رخ می دهد و این ماه به تنهایی ۱۴/۳۸ درصد از بارش های سالانه را تشکیل می دهد. ماههای خرداد و تیر با حدود ۳ درصد از بارش های سالانه، خشک ترین ماههای سال محسوب می گردند. نمودار شماره ۲ میانگین بارندگی ماهانه به میلیمتر در ایستگاه رشت را نشان می دهد.

نمودار ۲. میانگین بارندگی ماهانه به میلیمتر در ایستگاه رشت

پربارش ترین فصل سال پاییز است که بطور متوسط ۳۸/۷۱ درصد از کل بارش سالانه در این فصل رخ می دهد.

ویژگیهای اجتماعی - اقتصادی

جمعیت

همان طور که در جدول ۳ آمده، براساس سرشماری ۱۳۸۵، تعداد کل جمعیت در روستاهای بخش مرکزی شهرستان رشت ۷۶۵۷۴ نفر بوده که از این تعداد ۴۰۰۸۳ نفر مرد و ۳۶۴۹۱ نفر زن با بعد

خانوار ۳/۸ بوده اند و بدین ترتیب تعداد و بعد خانوار در چهار دهستان بدین ترتیب می باشد: دهستان پسیخان با تعداد خانوار ۲۶۰۳ و بعد ۳/۹، دهستان پیربازار با تعداد خانوار ۵۸۴۸ و بعد ۳/۷، دهستان حومه با تعداد خانوار ۵۸۳۳ و بعد ۳/۶ و بالاخره دهستان لاکان با تعداد خانوار ۵۹۳۶ و بعد ۴/۱ بوده است. بیشترین جمعیت در دهستان لاکان و کمترین جمعیت در دهستان پسیخان زندگی می کنند.

جدول ۳. جمعیت بخش مرکزی شهرستان رشت و دهستانهای آن

محدوده	تعداد خانوار	کل	بعد خانوار	مرد	زن
بخش مرکزی شهرستان رشت	۲۰۲۲۰	۷۶۵۷۴	۳/۸	۴۰۰۸۳	۳۶۴۹۱
دهستان پسیخان	۲۶۰۳	۱۰۰۴۲	۳/۹	۵۱۲۲	۴۹۲۰
دهستان پیربازار	۵۸۴۸	۲۱۴۱۷	۳/۷	۱۰۸۰۶	۱۰۶۱۱
دهستان حومه	۵۸۳۳	۲۰۷۹۳	۳/۶	۱۰۴۵۹	۱۰۳۳۴
دهستان لاکان	۵۹۳۶	۲۴۳۲۲	۴/۱	۱۳۶۹۶	۱۰۶۲۶

ماخذ: سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان گیلان، ۱۳۸۵

رشد جمعیتی

روستاهای منطقه مورد مطالعه با کاهش شدید جمعیت روستایی مواجه بوده و به طوری که در فاصله سالهای ۷۵-۱۳۶۵ از ۱۴۰۳۳۷ به ۱۱۷۰۲۶ نفر کاهش یافته است. طی دهه گذشته نیز این روند ادامه داشته و این رقم به ۷۶۵۷۴ نفر به علت مهاجرت و کنترل موالید کاهش یافته است.

ترکیب جنسی

ترکیب جنسی (تعداد مردان و زنان) در روستاهای بخش مرکزی شهرستان رشت، براساس آمارهای موجود در سال ۱۳۸۵ نشان می دهد که تعداد مردان در هر چهار دهستان بیشتر از تعداد زنان است، همچنین این تفاوت در دهستان لاکان بیشتر به چشم می خورد.

جدول ۴. ترکیب جنسی محدوده مورد مطالعه

سال ۱۳۸۵		سال ۱۳۷۵		شرح
زن	مرد	زن	مرد	
۴۹۲۰	۵۱۲۲	۴۴۴۹	۴۴۳۶	دهستان پسیخان
۱۰۶۱۱	۱۰۸۰۶	۷۸۲۱	۷۷۴۰	دهستان پیر بازار
۱۰۳۳۴	۱۰۴۵۹	۷۸۵۸	۷۷۴۶	دهستان حومه
۱۰۶۲۶	۱۳۶۹۶	۷۲۱۱	۹۰۸۷	دهستان لاکان

ماخذ: سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان گیلان، ۱۳۸۵

مهاجرت

روند مهاجرت از جامعه روستایی در سالهای اخیر به علت کمی یا نبود اشتغال خدمات و امکانات رفاهی در روستاها بوده و به صورت غیر متعارف در آمده است. مشاغل اصلی جذب مهاجرین عبارتند از: کار در کارخانه ها، مغازه ها، ادارات، ساختمان سازی و خدمات عمومی و برخی مشاغل کاذب و غیر دولتی در محدوده مورد مطالعه اکثرا پس از مهاجرت به شهر رشت به دست فروشی و یا به برخی از مشاغل خدماتی می پردازند.

در بخش مرکزی رشت، روستاهایی که در حاشیه شهر واقع شده اند مهاجر پذیر بوده و افزایش جمعیت دارند و افزایش تغییرات و رشد جمعیت در آنها دیده می شود. مانند روستاهای بیجار بنه، بیجار پس، پایین کویخ، پیرکلاچا، کژده و لچه گوراب در دهستان حومه و روستاهای آتشگاه و پسویشه و طرازکوه از دهستان پسیخان و روستاهای طالشان و لاکان در دهستان لاکان و همچنین روستاهای پيله داربن و رجاکل و راسته کنار و کماکل و فخب و سیاهرود کنار و منگوده در دهستان پیربازار.

میزان سواد

میزان افراد باسواد طی دهه ۷۵-۶۵ افزایش داشته و این میزان از ۷۲۴۷۲ نفر در سال ۶۵ به ۷۸۸۸۴ نفر رسیده که ترکیب نسبی میزان سواد در سال ۶۵ در زنان برابر ۴۲.۳ درصد و در مردان ۵۷.۷ درصد می باشد در صورتیکه این نسبت در سال ۷۵ به ۴۶.۲ درصد برابر ۵۳.۸ درصد در مردان رسیده است.

داده های مستخرج از پرسشنامه

۱- میزان سواد

از مجموعه ۱۷۰ نفر مدیران محلی در بخش مرکزی شهر ستان رشت ۱۴ نفر میزان سواد خود را ابتدایی، ۳۱ نفر راهنمایی و متوسطه، ۷۵ نفر دیپلم، ۲۴ نفر کاردانی و ۲۶ نفر کارشناسی و بالاتر را پاسخ داده اند.

۲- فعالیت غالب اقتصادی

از مجموعه ۱۷۰ نفر جامعه آماری در بخش مرکزی شهر ستان رشت ۷۲ نفر از مدیران فعالیت اقتصادی خود را زراعت و باغداری، ۱۱ نفر دامداری، ۴۱ نفر اداری، ۲۱ نفر خدمات و ۲۵ نفر سایر را بیان نموده اند.

۳- میزان درآمد

از مجموعه ۱۷۰ نفر مدیران محلی در بخش مرکزی شهر ستان رشت ۴۶ نفر میزان درآمد آنها زیر ۵۰۰ هزار تومان، ۹۵ نفر از ۵۰۰ هزار تومان تا ۱۰۰۰۰۰۰ تومان و ۲۹ نفر بالای ۱۰۰۰۰۰۰ تومان می باشند.

جدول ۵. میزان درآمدهای مدیران

شرح	زیر ۵۰۰ هزار تومان	۵۰۰ هزار تومان تا ۱۰۰۰۰۰۰ تومان	بالای ۱۰۰۰۰۰۰ تومان
تعداد	۴۶	۹۵	۲۹
درصد	۲۷.۱	۵۵.۸	۱۷.۱

بنابراین با توجه به (جدول ۵) ۲۷.۱ درصد میزان درآمد آنها زیر ۵۰۰ هزار تومان، ۵۵.۸ درصد از ۵۰۰ هزار تومان تا ۱۰۰۰۰۰۰ تومان و ۱۷.۱ درصد بالای ۱۰۰۰۰۰۰ تومان می باشند.

۴- سابقه مدیریت در روستا

ازمجموعه ۱۷۰ نفر جامعه آماری در بخش مرکزی شهرستان رشت ۱۱۹ نفر سابقه مدیریت در روستا خود را شورای اسلامی و ۵۰ نفر دهیار را پاسخ داده اند.

جدول ۶. سابقه مدیریت در روستا

شرح	شورای اسلامی	دهیار
تعداد	۱۱۹	۵۱
درصد	۷۰	۳۰

(ب) میزان آگاهی از مدیریت روستایی و وظایف مدیران محلی

۵- وضعیت مدیریت روستایی از گذشته در روستاها

جدول ۷. وضعیت مدیریت روستایی از گذشته در روستاها

شرح	بلی	خیر
تعداد	۱۴۰	۳۰
درصد	۸۲.۳	۱۷.۶

بنابراین با توجه به جدول فوق ۸۲.۳ درصد داشتن مدیریت روستایی در روستا را در گذشته بلی و ۱۷.۶ درصد خیر را پاسخ داده اند.

۶- شرح وظایف مدیران محلی

ازمجموعه ۱۷۰ نفر جامعه آماری در بخش مرکزی شهرستان رشت ۴۵ نفر اجرای تمام مصوبات شورای اسلامی را از جمله وظایف مدیران محلی ، ۲۶ نفر اعلام فرامین و قوانین دولتی ، ۶۵ نفر همکاری با نیروی انتظامی ، سازمان ثبت احوال ، مسئولین حفظ و نگهداری منابع و سایر نهادها و سازمان های دولتی و ایجاد تسهیلات لازم برای ایفای وظایف آنان و ۳۴ نفر مراقبت از تاسیسات

عمومی و عمرانی و اموال و داراییهای روستا و مراقبت در اجرای مقررات بهداشتی و تامین بهداشت محلی را پاسخ داده اند.

۷- نگرش شما نسبت به توسعه روستایی

ازمجموعه ۱۷۰ نفر جامعه آماری در بخش مرکزی شهرستان رشت ۷۰ نفر نگرش خود را نسبت به توسعه روستایی اظهار داشتند که روستاها باید توسعه داشته باشد، ۲۰ نفر خوب است توسعه داشته باشد و ۸۰ نفر توسعه لازمه روستا را بیان نموده اند.

۸- داشتن تجربه در امر مدیریت و نقش آن در توسعه روستا و مدیریت روستایی

داشتن تجربه در امر مدیریت بسیار نقش داشته و می تواند سبب توسعه بیشتر روستا و مدیریت در روستا گردد. براین اساس ازمجموعه ۱۷۰ نفر جامعه آماری در بخش مرکزی شهرستان رشت معتقدند داشتن تجربه در امر مدیریت می تواند در توسعه روستا و مدیریت روستایی مفید باشد.

جدول ۸.. داشتن تجربه در امر مدیریت و نقش آن در توسعه روستا و مدیریت روستایی

شرح	بلی	خیر
تعداد	۱۷۰	۰
درصد	۱۰۰	۰

د) نقش مدیران در مشارکت مردم در توسعه روستایی

۹- رابطه بین مشارکت و توسعه روستایی

ازمجموعه ۱۷۰ نفر جامعه آماری در بخش مرکزی شهرستان رشت ۱۶۴ نفر از پاسخ دهندگان معتقدند بین مشارکت و توسعه روستایی ارتباط وجود داشته و پاسخ بلی داده و ۶ نفر مخالف این نظر می باشند.

جدول ۹. رابطه بین مشارکت و توسعه روستایی

شرح	بلی	خیر
تعداد	۱۶۴	۶
درصد	۹۶.۴	۳.۵

بنابراین با توجه به جدول فوق ۹۶.۴ درصد از پاسخ دهندگان بین مشارکت و توسعه روستایی ارتباط وجود دارد بلی و ۳.۵ درصد خیر را پاسخ داده اند.

- زمینه های مشارکت مردم

از مجموعه ۱۷۰ نفر جامعه آماری در بخش مرکزی شهرستان رشت ۱۴ نفر زمینه های مشارکت مردم را در زمینه اقتصادی، ۷ نفر اجتماعی، ۶ نفر فرهنگی و ۱۴۳ نفر همه موارد را پاسخ داده اند.

جدول ۱۰. زمینه های مشارکت مردم

شرح	اقتصادی	اجتماعی	فرهنگی	همه موارد
تعداد	۱۴	۷	۶	۱۴۳
درصد	۸.۲	۴.۱	۳.۵	۸۴.۱

بنابراین با توجه به جدول فوق ۸.۲ درصد مشارکت مردم را در زمینه اقتصادی، ۴.۱ درصد اجتماعی، ۳.۵ درصد فرهنگی و ۸۴.۱ درصد همه موارد را پاسخ داده اند.

۱۰- تأثیر مدیریت محلی در توسعه اقتصادی روستا

از مجموعه ۱۷۰ نفر جامعه آماری در بخش مرکزی شهرستان رشت ۱۵۰ نفر از پاسخ دهندگان معتقدند تأثیر مدیریت محلی در توسعه اقتصادی روستا باعث بهبود اقتصاد روستا بوده و ۲۰ نفر تأثیر مدیریت محلی را در توسعه اقتصادی روستا جزو وظایف مدیران بحساب نمی آورند.

جدول ۱۱. تأثیر مدیریت محلی در توسعه اقتصادی روستا

شرح	باعث بهبود اقتصاد روستا می شود	جزو وظایف مدیران بحساب نمی آید	تأثیری ندارد
تعداد	۱۵۰	۲۰	۰
درصد	۸۸.۲	۱۱.۷	۰

بنابراین با توجه به جدول فوق ۸۸.۲ درصد مدیران معتقدند تأثیر مدیریت محلی در توسعه اقتصادی روستا نقش داشته و باعث بهبود اقتصادی روستا میگردد و ۱۱.۷ درصد اظهار داشته که مورد فوق جزو وظایف مدیران بحساب نمی آید .

۱۱- عوامل موثر در موفق بودن

از مجموعه ۱۷۰ نفر جامعه آماری در بخش مرکزی شهرستان رشت ۲۳ نفر از مدیران میزان موفقیت مدیران در روستا را سواد، ۲۲ نفر درآمد، ۵۷ نفر مشارکت ، ۵۸ نفر تجربه در مدیریت و ۱۰ نفر سایر موارد را بیان نموده اند.

جدول ۱۲. میزان موفقیت مدیران در روستا

شرح	سواد	درآمد	مشارکت	تجربه در مدیریت	سایر
تعداد	۲۳	۲۲	۵۷	۵۸	۱۰
درصد	۱۳.۵	۱۲.۹	۳۳.۵	۳۴.۱	۵.۸

بنابراین با توجه به جدول فوق ۱۳.۵ درصد افراد میزان موفقیت مدیران در روستا را سواد، ۱۲.۹ درصد درآمد، ۳۳.۵ درصد مشارکت ، ۳۴.۱ درصد تجربه در مدیریت و ۵.۸ درصد سایر موارد را بیان نموده اند.

ارزیابی فرضیه ها

فرضیه اول:

بنظر می رسد مدیران محلی در توسعه روستایی بخش مرکزی شهرستان رشت نقش دارند . با توجه به یافته های موجود و مشاهدات میدانی در روستاهای بخش مرکزی شهرستان رشت و پرس و جو از اهالی توسعه روستاها در این مناطق رابطه مستقیم با نقش و عملکرد مثبت مدیران داشته و

روستاهایی که فاقد مدیر (دهیار ، شورا) و غیره بوده دارای مشکلات زیادی می باشند. لذا با استناد به جداول ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ می توان گفت که مدیران محلی در توسعه مناطق روستایی نقش بسیار زیادی داشته ، لذا تمامی مدیران در پاسخ به نقش یک مدیر روستا در توسعه روستا پاسخ مثبت داده اند و معتقدند که مدیر یک روستا می تواند تاثیر زیادی در توسعه آن روستا داشته باشد و این فرضیه مورد تایید قرار می گیرد.

فرضیه دوم:

بنظر می رسد مدیران محلی توانسته اند مشکلات موجود در بخش مرکزی را برطرف نمایند. وجود مدیران محلی در مناطق روستایی جهت حل مشکلات موجود در روستا بوده و براین اساس یافته های موجود در فصل چهارم پایان نامه و استناد به جداول و نمودار های زیر می تواند ما را را یاری نماید. از مجموعه ۳۸۲ نفر جامعه آماری در بخش مرکزی شهرستان رشت ۱۸۱ نفر پیگیری مدیران در مسائل روستاییان بسیار زیاد ، ۱۵۲ نفر زیاد و ۴۹ نفر متوسط را بیان نموده اند.

جدول ۱۲. پیگیری مدیران در مسائل روستاییان

شرح	بسیار زیاد	زیاد	متوسط	ترتیب اثر نمی دهند
تعداد	۱۸۱	۱۵۲	۴۹	۰
درصد	۴۷.۳	۳۹.۷	۱۲.۸	۰

همچنین از مجموعه ۳۸۲ نفر جامعه آماری در بخش مرکزی شهرستان رشت ۳۰۸ نفر از پاسخ دهندگان معتقدند که مدیران محلی توانسته اند مشکلات موجود در بخش مرکزی را برطرف نموده و ۷۴ نفر مخالف این نظر بوده و پاسخ خیر را پاسخ داده اند.

جدول ۱۳. توانایی مدیران محلی در برطرف نمودن مشکلات موجود در بخش مرکزی

شرح	بلی	خیر
تعداد	۳۰۸	۷۴
درصد	۸۰.۶	۱۹.۳

فرضیه سوم:

به نظر می‌رسد که مشارکت روستائیان با مدیران محلی در امر توسعه روستاهای بخش مرکزی موثر بوده است.

با توجه به یافته‌های موجود و مشاهدات میدانی در روستاهای بخش مرکزی شهرستان رشت و پرس و جو از اهالی مشارکت بین مدیران و ساکنین روستا ضروری بوده و از مجموعه ۱۷۰ نفر جامعه آماری در بخش مرکزی شهرستان رشت ۱۶۴ نفر از پاسخ دهندگان معتقدند بین مشارکت و توسعه روستایی ارتباط وجود داشته و پاسخ بلی داده و ۶ نفر مخالف این نظر می‌باشند.

جدول ۱۴. ارتباط بین مشارکت و توسعه روستایی

شرح	بلی	خیر
تعداد	۱۶۴	۶
درصد	۹۶.۴	۳.۵

بنابراین با توجه به جدول ۱۴ درصد از پاسخ دهندگان وجود رابطه بین مشارکت و توسعه روستایی را تایید نموده و پاسخ بلی داده اند و ۳.۵ درصد مخالف این نظر بوده و پاسخ خیر داده‌اند.

نتیجه گیری

توسعه روستایی به نوین سازی جامعه روستایی می‌پردازد و آن را از یک انزوای سنتی به جامعه‌ای تغییر خواهد داد که با اقتصاد ملی عجین شده باشد. بنابراین هدف‌های توسعه روستایی در محدوده یک بخش خلاصه نمی‌شود بلکه مواردی چون بهبود و بهروری افزایش اشتغال تأمین حداقل قابل قبول غذا و مسکن آموزش و بهداشت را در بر می‌گیرد.

مدیریت روستایی به معنی برنامه ریزی برای روستا، سازماندهی اقدامات توسعه ای و هماهنگی و نظارت بر اقدامات انجام شده است. رکن اصلی و تعیین کننده در روند توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در هر جامعه به انتخاب اهداف دست یافتنی و متناسب با شرایط آن جامعه است. آنچه در تعیین هدف توسعه کشورها بسیار حائز اهمیت است بررسی مدیریت روستایی و عملکرد آن در برنامه ریزی روستایی از پائین به بالا می‌باشد. « ولی متأسفانه وجود نابسامانی در تغییر و تحولات محیط

روستایی، ضعف شناخت از محیط روستایی، فقدان ساختار مناسب برای مدیریت توسعه، محدودیتهای خدمات روستایی به روستاها، نابسامانی در مدیریت سرزمین و کاربری اراضی و دشواریهای مشارکت و تشکیل سرمایه اجتماعی و نظایر آن سبب گردیده در بعضی از روستاها عملکرد مدیریت روستایی برای توسعه پایدار روستایی رضایت بخش نباشد (استعلاجی، ۱۳۸۱: ۳۱).

منابع

۱. آسایش، حسین (۱۳۷۴، ۱۳۷۵)، کارگاه برنامه ریزی روستایی، انتشارات دانشگاه پیام نور.
۲. آمارنامه استان گیلان، (۱۳۸۵)، سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان گیلان.
۳. اداره کل هواشناسی استان گیلان، (۱۳۸۴)، آمار عناصر اقلیمی ایستگاه رشت .
۴. استعلاجی، علیرضا، (۱۳۸۱)، رویکرد توسعه پایدار روستایی و روش اکولوژیکی برنامه ریزی آن، ماهنامه اجتماع، اقتصاد، حماد، سال . سست و دوم، شماره ۲۵۵.